

et Dei erga ipsam beneficentia. Et quoniam omnis Ecclesiae praestantia, in colendo Deum consistit. Colitur autem Deus charitate, atque fide, id est, recta de ipso persuasione et amore: beneficentia autem Dei erga illam in hoc maxime extat atque eminet, quod eam tuetur in periculis, et consolatur in rebus adversis: idecirco hujus libri tota oratio versatur in eo, ut demonstret, quibus fuerit Ecclesia in utroque, hoc est, in veri cognitione, et in studio boni in omni sua aetate culta virtutibus: quibusque a Deo et praesidiis munita fuerit, et consolationibus sublevata et imbuta. Docet enim semper quidem ipsam in utroque praestitisse: at non aequa praestitisse semper, sed pro eo quod in aetate progrediebatur, sic in utroque profecisse magis. Itaque qualia ista fuerint singulae hujus libri partes, quaeque pro ea Ecclesiae aetate ad quam spectat declarant, adeo ut quod in earum partium singulis, vel sponsam dicere, vel de sponsa dici conspicitur, sive querimoniam, sive invitationem, sive laudem, sive precationem contineat, id omne quali Ecclesia modo, vel Christum adamaverit, vel a Christo culta et defensa, fuerit significet. Haec simul omnes hujus libri partes continent, haec eadem singulae explicant, ordine inter ipsas, atque nexus mirifico: nec praeterea aliquid, quod non eo facile referri possit, commemorant. Quod explanatione fiet planum, quare jam sponsam ipsam audiamus: OSCULETUR ME OSCULO ORIS SUI. Prima hujus cantici parte, uti diximus, ratio ejus Ecclesiae, quae floruit in naturae lege describitur, erat autem illa Ecclesia, utpote recens nata, imbecilla, atque tenera. Quare Salomon, eam ut adumbret, puellam hic inducit, pro aetatis simplicitate et candore sui sponsi oscula aperte petentem. Nam puellare ingenium apertum est, et simplex et cum primis desiderii impotens. Petit autem non ipsa ultro sponsum provocans sed alias ab eo adamandum inducta, et semel degustati amoris cupidine incensa. Nam amoris gustum aliquem, antea percepisse docet, quod sequitur: QUIA MELIORA SUNT

UBERA TUA VINO. Nec enim ista dixisset, nisi jam cognosceret atque experta esset, quam dulcia ubera sponsi essent. Quae omnia cum ipsa, ad quam referuntur, re mire convenient. Etenim Deus primus hominibus, et antequam peccarent, patefecit, et postquam peccarunt, pollicitus est futurum, ut ex ipsorum nasceretur Christus semine, idque illis verbis quae continentur in Genesi (1): *Inimicitias ponam inter te et mulierem, inter semen tuum et semen illius, tu insidiaberis calcaneo ejus, et ipsum conteret caput tuum.* Ex quo fiebat, ut ejus promissi cogitatio et spes, in illius aetatis hominum inclusa animis, et felicitatis paulo ante amissae memoriae, quae vigebat in ipsis, magnum in eis accenderet desiderium ejus videndi hominis, qui ipsos liberaturus a miseria, et in coelum introducturus erat, id est, verbi divini cum humana carne copulati videndi, cuius desiderii indices sunt istae voces: OSCULETUR ME OSCULO ORIS SUI. Nam modo experta felicitas, a qua deciderant, acriorem efficiebat in illis hominibus malorum morsum, et ob eam causam se restitui in eum gradum, quem amiserant, ardenter optabant. Itaque quod sibi promissum fuerat fore, ut per Christum restituerent, id illi longius differri non ferentes, cum secum, et cum animo suo, collocuti prius multa essent, quae partim amissae felicitatis dolor, partim ejusdem iterum consequendae spes, et desiderium ipsis suggerebat, in has prorupisse voces finguntur: OSCULETUR ME OSCULO ORIS SUI, id est, praesta quod nobis es pollicitus: inter homines homo apparere jam incipe. Audacter ago, confiteor, sed promissa tua ut auderem fecerunt. Cum tam mei amans es, ut mei causa carnem induere velis, meum erga te amorem miris modis incendis. Non continuisti ipse intra pectus amorem tuum, sed quantum amares me testatus es promissis largissimis, non queo ipsa desiderium tui, quo discrucior, inclusum animo diutius tenere. Rumpe

(1) Gene. II.

omnes moras, id est, OSCULARE ME OSCULO ORIS TUI, hoc est, ori meo os tuum admove, id est, ut saepius interpreter, fiat caro Verbum tuum, quod Joannes (1) simpliciter dixit. Itaque prima Ecclesia, Christi videndi maximo incensa desiderio, quod incendebat in ipsa, tum promissae rei magnitudo, tum de amissa felicitate doloris acerbitas, petit his verbis maturitatem incarnationis ejus, quam osculi vocabulo, figurata et apte significat. Nam sicut in osculo os admovetur ori, sic in incarnatione Verbum Dei conjungitur cum carne. Nec solum maturitatem petit incarnationis, sed ut ipse quidem arbitror, illud etiam Spiritus Sancti uberioris donum infundi sibi postulat, quo non tantum peccati deletur culpa, sed etiam mala libido, cupiditatesque ex ea pravae, magna ex parte abalentur ac prope extinguntur, in quo ipsius sanctitatis absolutio consistit. Nam id donum vix antea in terris visum, aut fortasse ne vix quidem antea visum in terris, post Christum natum et sublatum in coelum, larga manu fidelibus est collatum hominibus. De eo enim, ut existimo, scribitur (2): *Non erat Spiritus datus, quia Christus nondum erat glorificatus.* Quare id donum qui petunt, simul etiam volunt verbum Dei ut caro fiat, quia verbum caro factum, id est, Christus, id impetravit a Patre donum ipsum, ut copiose in animos suorum effunderet. Est enim Christi propria effectio atque functio suos non mundare solum a peccatis, sed etiam ea induere virtute, quae cum veteris hominis ruina, et prope interitu, eximiam quandam afferat sanctitatem. Atque quemadmodum proprium Christi est, id ut donum hominibus tribuat, sic omnium vota hominum, qui modo salvos se et incolumes esse cupiunt, eo sunt referenda, id ut bonum aliquando consequantur; quod in eo totius vitae spiritualis absolutio, atque finis sit constitutus. Quae cum ita se habeant, recte atque ordine Ecclesia in sui initio ad hanc spiritus communionem

(1) Joan. I. (2) Joan. IX.

aspirare dicitur, idque bonum expetere, quum recuperantur vitam coelestem in terris vivunt, valde quidem apte oscularum significavit nomine. STE, id osculo spiritus communio quaedam est. Qui enim se mutuo deosculantur, animam uterque in alterum transferunt. Id ergo illa Ecclesia donum flagitat, in quo omnem suae libertatis atque salutis spem sitam esse videt, quodque ob eam causam summopere desiderat. Flagitat igitur una simul, et incarnationem Verbi, quae in conjunctione oris cum ore aptissime exprimitur, et communionem Spiritus Sancti, quae communione animae, quae conjunctis existit osculis, significatur. Sed et cur id tam estudiouse efflagitet causam subjicit, dicens: *QUIA MELIORA SUNT UBERA TUA VINO.* Id est, quia, ut paulo ante in paradiſo constituta experimento didicerat, sciebat quam esset dulcis Deus, et quam amari dignus: idque apertius jam cognoscebat ex collatione ad terrena bona, quorum aliquem sensum percepérat, e paradiſo postquam ejecta fuit. Quae terrena cuncta bona translate vinum nominat, quod ebrios nos reddant, et inani voluptate demulcent. Itaque necessitudinis cum Deo pristinum usum sibi restitui percipit: et quoniam id nisi per Christum sibi non esse restituendum intelligit, oscula sibi dari a Deo petit, id est, Verbum hominem, et hominum sanctificatorem nasci, ardentissime optat. At quam accurate, et allegoriae et sententiae servivit Salomon hoc in loco uberum vocabulum inferens. Nam puellam, qualis est ea quae inducitur, uberum meminisse decet, et Dei erga homines in paradiſo constitutos providentia, aptissime uberum significatur nomine. Nam ut pueri ubera sugunt, eoque aluntur: sic illa curatione et providentia Dei, homines modo nati, alti et educti sunt.

Sed pergit: *FRAGRANTIA UNGENTIS OPTIMIS.* Dixerat maturitatem incarnationis, et communionem divini Spiritus optare se, eo quod, quam suave esset versari semper cum Deo, in paradiſo experta fuisset: nunc autem aliam

ad fert caras, id quare eamdem illam maturitatem desideret: eaque? qst, quia scilicet rumore nonnulla acceperat de praestantia futuri Messiae, qui rumor omnes bonas spes longo intervallo superabat. Nam significaverat illi Deus futurum Messiam, non solum, qui ipsam a peccato liberaret, sed qui etiam revocaret ad felicitatem longe amissa potiorem. Eam igitur promissionem et de Messia sparsam famam, translate fragrantiam odoris vocat, (Fama enim cum odoratis rebus et alibi a Salomone confertur, qua dicit (1): *Melius est nomen bonum*, id est, fama quam unguenta pretiosa). Et eam optimis praestare dicit unguentis, id est, aliorum, quamvis magnorum bonorum, opinione omnes atque spes superare. Jure autem illa Ecclesia meminit odoris sponsi, quia illo tempore Christus tenui rumore quodam, id est, obscuris promissis, et quasi de nomine tantum cognoscebatur. Quod autem dicimus fragrantiae nomen ad bonum rumorem de Christo in vulgus sparsum significantum transferri; ipsa declarat sponsa, cum addit, OLEUM EFFUSUM NOMEN TUUM, IDEO ADOLESCENTULAE DILEXERUNT TE. Nam hic interpretatur quam superius fragrantiam nominasset. Itaque tota ista oratio sic potest distingui. Fragrantia tua, sive ex Hebraico ad verbum: ob fragrantiam tuam, quae praestat optimis unguentis. Et antequam orationem absolvat, interserit. Nam oleum effusum nomen tuum. Ac mox reddit ad superiora, atque subjicit. Adolescentulae dilexerunt te. Sensus ut sit: ob fragrantiam tuam, qua res odoratissimas vincis, summo te adolescentulae amore prosequuntur. Quod si quis, inquit, me roget, quae sit tua ista fragrantia, respondeo: oleum effusum nomen tuum, id est, oleum late fragrans, quod dico, fama nominis tui est, ipsumque etiam quod nominandus est nomen. Messias scilicet, hoc est, Christus, id est, oleo purfusus, atque unctus. Adolescentulae porro istae,

(1) Eccl. vii.

quae dicuntur amare sponsum odore, que rat inductae, ipsam significant Ecclesiam, erum recuper videtur. Sicut enim Christus, idem et sacerdos et STE, id pastor, atque ovis vocatur, sit Ecclesia quod ejus i sunt multiplex sit, censemur multiplici nomine. Congruit autem, ut hujus aetatis Ecclesia adolescentula nominetur, ut ejus sic explicetur infirma aetas, id est, ut intelligatur ejus in cognoscendo Deum imperfectio atque ruditas. Sed alii sunt, qui harum nomine gentes significatas volunt ab Ecclesia alienas, sed aliquando in Ecclesiam venturas, a quibus gentibus Christi odoris suavitate permotis, id est, incitatis ejus nominis celebritate atque fama, ipsum amandum aliquando esse illa oriens Ecclesia videbat. Sed quod sequitur: TRAHE ME POST TE, CURREMUS, magis cum priori interpretatione coheret. Nam in eo quod petit trahi se, satis significat se per id temporis infirmiorem esse in amando. Eadem enim postea, charitatis majoribus collectis viribus, valentior effecta, non manet dum se sponsus trahat, sed ipsa illum omnibus vestigiis perquirit, TRAHE ME, inquit. Quidam hoc non tam in optandi significato, quam in praedicendi quod futurum esset sensu dictum accipiunt, hoc modo. Ut video, inquit, et ut ipsa colligo ex tuis promissis, futurum est, ut me trahas, id est, futurum est, ut me nunc de altissimo felicitatis gradu deturbatam, et ad humum misere allisam, aliquando ipse erigas, et tecum ex me ipse natus summe conjungas, quod cum acciderit, Post TE CURREMUS, id est, te sequemur contentissimo cursu. Quod et accidit tempore Evangelii: cuius temporis hominum erga Christum studium et ardorem haec jam tum Ecclesia praevidens, istis verbis praedixit. Nec studium solum praevidit inse quendi, sed etiam sequentium innumerabilem multitudinem, ideoque verbi mutavit numerum. Cum enim primo in singulari dixisset, TRAHE ME, postea intulit, CURREMUS. Quo doceret, innumerabiles futuros homines, qui natum in terris Christum sequerentur, sicut apud Joannem scribi-

*is fuero a terra omnia traham ad  
EXPOS. am frumenti cadens in terra mortuum  
ret: eaque⁹ St. ut ex set tum afferet. Convertit enim ad amorem  
praestans, mortuus, et morte excitatus, et in coelum receptus  
long⁹, omnes orbis nationes. Sed et illud non dici non debet, ac-  
cessum hominum ad Christum per Evangelium, non sine  
causa cursus vocabulo nominatum. Nam qui Christum se-  
quebantur, antequam ipse apparuisset in terra, lente et  
quodammodo pigre sequebantur ipsum, praegravati terre-  
narum impedimentis rerum: at postquam viderunt eum  
homines, et in eorum auribus vox illa ejus insonuit (2):  
*Qui vult venire post me abneget semetipsum, tollat crucem  
suam, et sequatur me.* Illaque in primis: *Venite ad me omnes  
qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos,* haec, inquam,  
postquam ad aures hominum pervenerunt voces, innumeri  
ipsum omnibus terrenis abjectis ponderibus expediti et  
nudi, ut in cursu fit, maxima festinatione sequi cooperunt.*

Sed pergit: INTRODUXIT ME REX IN CELLARIA SUA, EXULTABIMUS, ET LAETABIMUR IN TE. MEMORES UBERUM TUORUM SUPER VINUM, RECTI DILIGUNT TE. Haec ex persona adolescentularum quidam dici volunt, sed melius judicant, qui ad sponsam ea referunt. Rursus ea aliqui sic accipiunt, quasi subsit conditio supplenda, et subintelligenda isto modo. Etiam si introducat me Rex in cubicula sua, tamen exultabimus, et laetabimur in te. Quasi dicat: Malo diligere te, quam a Rege, idque pluris facio. Sed simplicius intelligatur sine aliqua conditione. INTRODUXIT ME REX, id verbum, vel potest accipi ut est, vel intelligi positum pro futuro, priori modo significatur anteactae in paradyso vitae felicitas, estque perinde, ac si Ecclesia dixisset, Ego ipsa quae trahi ab sposo nunc cupio, olim introducta ab ipso fui in cubiculum, id est, ad summas sui admissa voluptates. At o vitae commutationem miseram, ut brevi id

(1) Joan. xii. (2) Matth. xvi.

amisi bonum! Verum ut amiserim, tandem postea erum recuperatura sum: Nam, EXULTABIMUS ET LAETABIMUS in saeculo, id est, futurum est, ut meae pristinae foelicitati et IRATI SUNT autem cum acciderit: MEMORES ERIMUS UBERUM flammatis, SUPER VINUM, id est, non mihi ex animo effluet ejus vellem pennis memoria, sed haerebit in ipso fixa semper, nec ullius alterius voluptatis sensu delebitur. Nam, RECTI DILIGUNT TE, id est, nam rectum est, ut omnes te ardentissimo amore diligent. Sin autem temporis enallage, pro introducet, dictum est introduxit, sibi pollicetur Ecclesia quod optat, ex desiderii vehementis natura. Nam quae cupide optamus, ea nos consequuturos fore facile nobis persuademus. Optarat autem sponsa trahi ab sponso, id est, illa oriens Ecclesia suae infirmitatis conscientia, illis vocibus suum Christi videndi desiderium ostenderat. Quare nunc consentaneo sperare dicitur, quod optarat, id est, sibi promittere, fore ut ipsam aliquando Christus in sua cellaria introducat, nec eam sua fefellit spes. Introducta, enim, ab illo fuit postquam adolevit, primo ad legem, deinde ad gratiam Evangelii: estque demum ad vitam introducenda immortalem, quae sunt sponsi cellaria, iis referta bonis, quibus solis bene beateque vivitur. In quibus cellariis qui introducuntur ita gaudent, et exultant, ut nullius alterius boni amplius meminisse velint; pro nihilo reliqua bona ducant; universa alia puteant ipsis ac sordeant.

Sequitur: NIGRA SUM SED FORMOSA FILIAE HIERUSALEM  
SICUT TABERNACULA CEDAR SICUT PELLES SALOMONIS. He-  
braice, nigra et formosa, et, pro sed, uti omnes interpretes  
hoc in loco consentiunt. At τὴν απιθανότητα duabus similitu-  
dinibus mitigat, id est, novitatem sententiae reddit proba-  
bilem duabus adductis, et commemoratis rebus, quae ex-  
trinsecus deformia sunt, interius autem valde speciosa.  
NIGRA SUM SED FORMOSA; dixerat illa Ecclesia se sperare  
futurum, ut eam Christus ad sua bona introduceret, hoc  
est, in statum restitueret amissio meliorem, sed ei ista di-

centi metus su<sup>s</sup>, ex praesentis sui status consideratione, cui persuaderetur futurum, ut hominem mortuorum maxima ipsorum culpa expulsi e paradiso in maximas miserias projecti, e iis miserias non omnes emergerent, sed etiam ad vitam beatam pervenient, id est, omnibus bonis circumfluerent? Isti igitur timori occurrit, seque adversus ipsum confirmat, sic dicens: NIGRA SUM SED FORMOSA, id est, etsi, in speciem nigra sim, hoc est, nudata sim maximis bonis, et maximis miserias subjecta, tamen ob id de me desperet nemo, nam et formosa fui, et item futura sum formosa, nec id solum, sed et nunc sunt interius formosa. Nam est aliquid in me, quod Deo placeat, ab ipso mihi donatum Deo. Semper enim in Ecclesia fides atque charitas viguit, sed quia ea obscuriora, illo tempore et minus absoluta, minusque perfecta erant, ideo ejus temporis Ecclesia se nigram esse fatetur.

Sed pergit: NOLITE ME CONSIDERARE QUIA FUSCA SUM, QUIA DECOLORAVIT ME SOL, FILII MATRIS MEAE PUGNAVERUNT CONTRA ME, POSUERUNT ME CUSTODEM IN VINEIS, VINEAM MEAM NON CUSTODIVI. Hebraicē ad verbum. NE DESPICIATIS, QUOD EGO SUBNIGRA, QUIA ASPEXIT ME SOL, FILII MATRIS MEAE TRATI SUNT IN ME, POSUERUNT ME CUSTODEM IN VINEIS VINEAM MEAM, MEAM INQUAM NON CUSTODIVI. Quibus, haec sponsae inducta persona, et illa oriens Ecclesia sub ea persona loquens, dum suum colorem defendit, se figurare ad bene sperandum magis atque magis confirmat. Nam inquit. Etsi, ut dixi, nigra sim, non sum tamen deformis, aliud in me apparet, aliud latet, quod item aliis in rebus accidit, quare nemo me de summa cute judicet, neque ob id quis me despiciat, quod in rebus verser aerumnosis et miseris. Nam spe valde locuples sum. Adde quod haec meae conditionis misera species, non mihi natura inest, non enim natura misera sum, ita ut exuere miseriam non possim, sed fraude ad hanc vitae atque sortis indignitatem deveni, et fraudem exponit. Nam inquit:

FILII MATRIS MEAE. Sic enim Angelos apostatas vocat, quod ab eodem Patre Deo una homines Angelique sati sint, atque geniti. Illi ergo inquit, PUGNAVERUNT, AUT IRATI SUNT CONTRA ME. Id est, odio in me atque invidia inflammati, fraudis suae machinas mihi admoverunt, meque tandem superarunt, superatam e paradiso praecipitarunt, praecipitatam et expulsam vinearum custodiae addixerunt, id est, in Solem et in pulverem eduxerunt me hujus aerumnosae vitae atque miserae. MEAM PORRO VINEAM NON CUSTODIVI. Quia beatam illam amisi vitam, quam in paradiso ducebam coelesti simillimam. Et addit: INDICA MIHI QUEM DILIGIT ANIMA MEA, UBI PASCAS, UBI CUBES IN MERIDIE, NE VAGARE INCIPIAM POST GREGES SODALIUM TUORUM. Nam dixerat Ecclesia fratrum suorum frade se in peccatum inductam, et ob id de paradiso deturbatam, et custodem atque cultricem rerum terrenarum effectam, ex ipsa vitae conditione aerumnosa contraxisse nigrorē; eamque miseriam vitae suae, Solis atque aestus nominarat translatis nominibus. Igitur quia se meridiano Sole torri, hoc est, maximis urgeri, ac peruri malis videbat, ad suum iterum sponsum conversa, ab ipso petit, se ut doceat quibus in locis ipse meridietur, qua sub umbra medios aestus declinet, ubi locorum miseriae atque laboris expertem vitam ducat, id est, petit, ardentissimis votis, ut sibi majus infundat lumen, seque viam doceat, qua ad ipsum sine errore perveniat, persuasa futurum, ut cum ad ipsum pervenerit, omni malorum ardore liberata, jam non amplius aestuet, hoc est, ut iterum interpreter, petit, ut se doceat quando id assequetur, quod Christi accepto spiritu in ipsa aliquando efficiendum erat, ut refrigerata malarum cupiditatum libidine una cum sponso sub umbra sancti Spiritus vitam felicissimam degat. Ex desiderii porro magnitudine, mali a quo liberari desiderat magnitudo intelligitur, id est, ex eo quod se in umbra collocari, tam ardenter cupit, colligitur, quanto torrentur illius aetatis homines